

Cuprins

ABREVIERI	11
STUDIU INTRODUCȚIV	13
CAPITOLUL I	
LEGALITATEA CĂII DE ATAC	22
1.1.1. Principiul legalității căilor de atac	22
1.1.2. Indicarea în mod greșit termenului de exercitare a căii de atac în cuprinsul hotărârii atacate	25
1.2. Legislație incidentă	31
1.3. Comentariu	31
1.4. Doctrină	42
1.5. Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.....	43
1.6. Recursuri în interesul legii	62
CAPITOLUL II	
SUBIECTELE APELULUI	64
2.1. Subiectele apelului. Parte. Persoană interesată.....	64
2.2. Legislație incidentă	73
2.3. Comentariu	73
2.4. Doctrină	77
2.5. Decizii ale Curții Constituționale.....	77
CAPITOLUL III	
OBIECTUL APELULUI. PARTEA DIN HOTĂRÂRE CARE POATE FI ATACATĂ.....	85
3.1.1. Admisibilitatea atacării considerentelor hotărârii pe calea apelului incident.....	85
3.1.2. Caracterul întemeiat al apelului declarat împotriva considerentelor hotărârii. Soluție.....	92
3.2. Legislație incidentă	107
3.3. Comentariu	107
3.4. Doctrină	113

CAPITOLUL IV

OBIECTUL APELULUI. PRINCIPIUL LEGALITĂȚII CĂII

DE ATAC	114
4.1.1. Necesitatea indicării în cuprinsul cererii de apel, în mod explicit, a tuturor hotărârilor atacate, inclusiv a încheierilor premergătoare	114
4.1.2. Inadmisibilitatea căii de atac declarate împotriva încheierii de soluționare a cererii de reexaminare formulate împotriva modului de stabilire a taxei judiciare de timbru.....	129
4.1.3. In/admisibilitatea căii de atac declarate împotriva încheierii prin care s-a soluționat cererea de acordare a ajutorului public judiciar.....	135
4.1.4. Îndreptarea, lămurirea, înlăturarea dispozițiilor contradictorii, completarea hotărârii. Semnificația noțiunii de omisiune a pronunțării asupra unui capăt de cerere principal sau accesoriu ori asupra unei cereri conexe sau incidentale. Admisibilitatea apelului.....	141
4.2. Legislație incidentă	149
4.3. Comentariu	149
4.4. Doctrină	158
4.5. Recursuri în interesul legii	158

CAPITOLUL V

TERMENUL DE EXERCITARE A APELULUI	160
5.1.1. Termenul de apel.....	160
5.1.2. Legislație incidentă	162
5.1.3. Comentariu	162
5.1.4. Doctrină	166
5.1.5. Hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție	166
5.2.1. Repunerea în termenul de apel.....	166
5.2.2. Legislație incidentă	186
5.2.3. Comentariu	186
5.3.1. Momentul de la care începe să curgă termenul de apel. Principiul echipolenței	189
5.3.2. Comentariu	196

5.3.3. Doctrină	201
5.3.4. Decizii ale Curții Constituționale.....	202
5.3.5. Hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție	210
CAPITOLUL VI	
CEREREA DE APEL	212
6.1. Cuprinsul cererii de apel. Consecințele neindicării elementelor prevăzute de art. 470 C. pr. civ.	212
6.2. Legislație incidentă	214
6.3. Comentariu	214
6.4. Doctrină	223
6.5. Decizii ale Curții Constituționale.....	223
6.6. Recursuri în interesul legii cu textul.....	228
6.7. Hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție cu textul.....	228
CAPITOLUL VII	
APELUL INCIDENT	229
7.1. Apel incident. Condiții de exercitare	229
7.2. Legislație incidentă	251
7.3. Comentariu	251
7.4. Doctrină	261
7.5. Decizii ale Curții Constituționale.....	261
7.6. Recursuri în interesul legii	266
CAPITOLUL VIII	
APELUL PROVOCAT.....	267
8.1. Apel provocat. Condiții de exercitare	267
8.2. Legislație incidentă	272
8.3. Comentariu	272
8.4. Doctrină	276

CAPITOLUL IX

EFFECTUL DEVOLUTIV AL APELULUI.....	277
9.1. Efectul devolutiv al apelului și limitele acestui efect raportat la principiul <i>tantum devolutum quantum appellatum</i>	277
9.1.1. Legislație incidentă	287
9.1.2. Comentariu	287
9.1.3. Doctrină	293
9.2. Limitele efectului devolutiv al apelului raportat la principiul <i>tantum devolutum quantum judicatum</i>	293
A. Schimbarea cauzei cererii de chemare în judecată în apel.....	293
B. Modificarea obiectului cererii de chemare în judecată în apel.....	301
C. Admisibilitatea invocării unor apărări noi în apel.....	307
9.2.1. Legislație incidentă	313
9.2.2. Comentariu	313
9.2.3. Doctrină	324
9.3. Hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție	325

CAPITOLUL X

DISPOZIȚII SPECIALE PRIVIND JUDECATA ÎN APEL	326
10.1. Motive de ordine publică.....	326
10.1.1. Admisibilitatea invocării excepției necompetenței materiale și teritoriale de ordine publică/privată în apel	326
10.1.2. Admisibilitatea invocării excepției necompetenței generale a instanțelor române în apel.....	332
10.1.3. Excepții de ordine publică. Momentul până la care pot fi invocate în apel	345
10.1.4. Admisibilitatea reinvocării în apel a unei excepții de ordine publică soluționate de către prima instanță	362
10.2. Legislație incidentă	371
10.3. Comentariu	371
10.4. Doctrină	379

CAPITOLUL XI

SOLUȚIILE INSTANȚEI DE APEL	380
11.1. Condițiile în care se poate dispune trimiterea cauzei spre rejudicare primei instanțe.....	380
11.2. Legislație incidentă	392
11.3. Comentariu	392
11.4. Doctrină	397
11.5. Recursuri în interesul legii	397

CAPITOLUL XII

NEAGRAVAREA SITUAȚIEI ÎN PROPRIA CALE DE ATAC	398
12.1. Principiul neagravării situației în propria cale de atac	398
12.1.1. Inadmisibilitatea înrăutățirii situației apelantului în propria cale de atac, independent de situațiile intervenite în timpul judecării apelului, cu excepția cazurilor expres prevăzute de lege	398
12.1.2. Neînrăutățirea situației în propria cale de atac în cazul soluționării cauzei pe excepție, în urma judecării apelului.....	402
12.2. Legislație incidentă	411
12.3. Comentariu	411
12.4. Doctrină	420
12.5. Decizii ale Curții Constituționale.....	420

BIBLIOGRAFIE	423
--------------------	-----

Studiu introductiv

Apelul¹ este calea de atac ordinară, comună, de anulare sau de reformare, devolutivă și suspensivă de executare, prin care partea care justifică un interes, sau în condițiile legii, alte persoane sau organe, considerând că hotărârea pronunțată este nelegală și/sau netemeinică, investește și obligă instanța de control judiciar, ierarhic superioară aceleia care a pronunțat hotărârea-curtea de apel sau tribunalul, să se pronunțe asupra motivelor de nelegalitate și/sau netemeinicie, urmând ca, în condițiile legii, să se procedeze, dacă este cazul, la rejudecarea pricinii².

În condițiile în care opțiunea legiuitorului a fost să nu dea o definiție a apelului, aceasta apare a fi cea mai complexă definiție formulată în doctrină, fiind evident că toate încercările de definire a acestei căi de atac sunt similare, pornind de la atribuțiile și funcțiile acestuia, astfel cum ele rezultă din prevederile legale care reglementează această cale de atac.

Este de amintit faptul că apelul nu a cunoscut modificări esențiale prin intrarea în vigoare a noului Cod de procedură civilă³, față de prevederile anterioare, în forma modificată prin O.U.G. nr. 138/2000, Legea nr. 219/2005 și Legea nr. 202/2010⁴.

Ceea ce face însă noul Cod de procedură civilă, este să repoziționeze căile de atac din sistemul de drept român, apelul constituind în foarte multe dintre cazuri singura cale de atac de reformare care poate fi exercitată împotriva hotărârii pronunțate în primă instanță, regula instituită de art. 466 alin. (1) C. pr. civ. fiind

¹ Pentru o analiză detaliată a acestei instituții, a se vedea **A. Speriusi-Vlad**, *Apelul în procesul civil*, Ed. Universul Juridic, București, 2015; **G.S. Lefter**, *Apelul în procesul civil*, Ed. Hamangiu, 2021

² A se vedea, în acest sens, **I. Deleanu**, *Tratat de procedură civilă*, vol. II, Ed. Universul Juridic, București, 2013, p. 170.

³ La data de 15 februarie 2013, conform art. 81 din Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, publicată în M. Of. nr. 365 din 30 mai 2012.

⁴ Pentru o analiză comparativă a apelului în vechea și noua reglementare, a se vedea **S. Florea**, *Considerații privind regimul juridic aplicabil cererii de apel potrivit Noului Cod de procedură civilă*, disponibil on-line la: <http://www.juridice.ro/285942/consideratii-privind-regimul-juridic-aplicabil-cererii-de-apel-potrivit-ncpc.html>.

aceea că hotărârile judecătorești pronunțate în primă instanță sunt supuse apelului¹. De aici decurge și importanța sporită a acestei căi de atac în noua reglementare.

Având în vedere conceptul dublului grad de jurisdicție, subliniat de către Curtea Constituțională prin Deciziile nr. 500/2012 și nr. 967/2012², raportat la prevederile art. 129 din Constituție, apelul apare ca fiind materializarea acestuia, fiind o cale de atac efectivă, care conferă posibilitatea ca hotărârea primei instanțe să fie cenzurată și eventual înlocuită printr-o altă hotărâre, care statuează din nou asupra tuturor aspectelor de fapt și de drept analizate de către prima instanță.

Aceasta ca urmare a faptului că apelul este o cale de atac ordinară, devolutivă, caracterul devolutiv al apelului fiind cel care permite ca în apel să fie făcută o nouă judecată asupra fondului, atât în fapt, cât și în drept, și aceasta chiar în condițiile în care apelul nu se motivează (art. 476 C. pr. civ.)³. Caracterul devolutiv al acestei căi de atac apare deci a fi cea mai importantă caracteristică a sa, acest caracter fiind de esența apelului.

Evident că măsura în care instanța de apel poate face acest lucru, adică să statueze din nou asupra aspectelor de fapt și de drept avute în vedere de către instanța de fond, este dată de celelalte reguli care guvernează apelul, astfel cum acestea sunt reglementate de dispozițiile art. 466-482 C. pr. civ., ținând cont și de dispozițiile generale în materia căilor de atac (art. 456-465 C. pr. civ.), voința și interesele părților având o mare importanță în stabilirea limitelor judecății în fața instanței de apel.

Principalele limite ale efectului devolutiv al apelului sunt date de trei principii: *tantum devolutum quantum iudicatum*, *tantum devolutum quantum appellatum* și *non reformatio in pejus*, principii transpuse în prevederile art. 477, art. 478 și art. 481 C. pr. civ.

¹ Pentru o analiză detaliată a excepțiilor de la această regulă, a se vedea **A. Speriusi-Vlad**, *Hotărârea instanței de fond și căile de atac împotriva acesteia în sistemul Noului Cod de procedură civilă*, în RRDJ nr. 4/2015.

² Fără a ne opri asupra argumentelor pro și contra în ceea ce privește relevanța revirimentului jurisprudențial al Curții Constituționale prin aceste decizii, în acest sens existând nenumărate studii.

³ Caracterul devolutiv al apelului cunoaște și excepții, alin. (3) al art. 476 C. pr. civ. statuând explicit că prin apel se poate solicita și altceva decât judecata în fond sau rejudecarea, respectiv anularea hotărârii de primă instanță, și respingerea sau anularea cererii de chemare în judecată ca urmare a invocării unei excepții sau trimiterea dosarului la instanța competentă.

În ceea ce privește principiul *tantum devolutum quantum iudicatum*, acesta este explicitat de art. 478 C. pr. civ., care, la alin. (1), prevede explicit că „prin apel nu se poate schimba cadrul procesual stabilit în fața primei instanțe”, prin implementarea acestui principiu asigurându-se respectarea altui principiu fundamental al procesului civil, acela al dublului grad de jurisdicție, principiu a cărui importanță a fost reconfirmată, după intrarea în vigoare a noului Cod de procedură civilă, de către Curtea Constituțională.

În consecință, raportat la prevederile art. 478, în principiu, în apel nu se poate schimba cadrul procesual stabilit în fața primei instanțe, nu se pot folosi alte motive, mijloace de apărare și dovezi decât cele invocate în fața primei instanțe sau arătate în motivarea apelului sau în întâmpinare și nu se poate schimba calitatea părților, cauza sau obiectul cererii de chemare în judecată și nici nu se pot formula pretenții noi.

Acest principiu este de natură să asigure respectarea altui principiu, acela că în fața instanței de control judiciar nu se poate aduce în discuție altceva decât ceea ce s-a dezbătut și tranșat în fața primei instanțe, acestea fiind limitele firești în care poate acționa o instanță de control judiciar¹.

Nu mai puțin important din perspectiva caracterului devolutiv al apelului este și principiul *tantum devolutum quantum appellatum*, principiu care reprezintă o transpunere a unui alt principiu fundamental al procesului civil, principiul disponibilității. În apel nu se repune în discuție pur și simplu ceea ce s-a judecat în fața primei instanțe, revenind părții interesate sarcina de a stabili limitele în care va cenșura instanța de control judiciar hotărârea instanței de fond. Evident că și de la această regulă sunt prevăzute excepții, cea mai importantă fiind cea instituită de art. 479 alin. (1) teza a II-a C. pr. civ., care stabilește că motivele de ordine publică pot fi invocate și din oficiu, textul referindu-se în mod evident la motivele de ordine publică care sunt invocate în cursul soluționării apelului, de către instanța investită în acest sens².

¹ Existența unor excepții de la regulă, cum sunt cele privind cererile de intervenție, administrarea probelor a căror necesitate rezultă din dezbateri etc., nu este de natură să conducă la înfrângerea acestui principiu.

² Pentru o analiză detaliată a chestiunii motivelor de ordine publică, a se vedea: **I. Deleanu**, *Tratat de procedură civilă*, vol. II, Ed. Universul Juridic, București, 2013, pp. 219 și urm.; **I. Deleanu, Gh. Buta**, *Ordinea publică și motivele de ordine publică în apelul și recursul civil*, în *Dreptul* nr. 2/2012, pp. 104 și urm.

De asemenea, alin. (2) al art. 477 prevede că devoluțiunea operează cu privire la întreaga cauză atunci când apelul nu este limitat la anumite soluții din dispozitiv ori atunci când se tinde la anularea hotărârii sau dacă obiectul litigiului este indivizibil.

Tot ca și o excepție de la acest principiu apare și situația reglementată de art. 476 alin. (2) C. pr. civ., devoluțiunea fiind completă în cazul în care apelul nu se motivează, ori motivarea apelului sau întâmpinarea nu cuprinde motive, mijloace de apărare sau dovezi noi, instanța de apel pronunțându-se în fond, însă numai pe baza celor invocate la prima instanță.

Cel de-al treilea principiu, *non reformatio in pejus*, limitează și acesta caracterul devolutiv al apelului, datorită aplicării acestuia, partea care a declarat apel având garanția că nu i se va agrava situația în propria cale de atac, când aceasta este singura declarată în cauză, neexistând și un apel incident sau un apel provocat.

De remarcat este faptul că în actuala reglementare, art. 481 C. pr. civ. stipulează că apelantului nu i se poate crea în propria cale de atac o situație mai rea decât aceea din hotărârea atacată, în afară de cazul în care el consimte expres la aceasta sau în cazurile anume prevăzute de lege. Se stipulează astfel în mod expres faptul că acest principiu nu este aplicabil în cazul în care autorul apelului renunță expres la aplicarea acestuia, precum și în alte situații în care o dispoziție legală exclude în mod expres aplicarea acestuia¹. În primul caz este vorba din nou de concretizarea principiului disponibilității care guvernează procesul civil, în cel de-al doilea fiind vorba despre voința legiuitorului, care este abilitat să instituie excepții de la regulă, în cazul în care apreciază acest lucru ca fiind necesar, formularea fiind însă una lacunară, sarcina identificării cazurilor în care principiuul nu este aplicabil fiind una dificilă.

Ceea ce se mai impune subliniat în ceea ce privește apelul, astfel cum acesta este reglementat conform noului Cod de procedură civilă, sunt câteva dispoziții care au caracter de noutate, care vor fi numai amintite, scopul demersului nostru nefiind acela de a face o analiză exhaustivă, din punct de vedere teoretic, a căii de atac a apelului, ci doar acela de a puncta câteva aspecte, apreciate ca prezentând relevanță practică mai mare.

¹ Art. 432 C. pr. civ. prevede în mod expres că în cazul excepției autorității de lucru judecat, părții i se poate crea o situație mai rea în propria cale de atac. În ceea ce privește incidența acestui principiu în raport cu alte motive de ordine publică care pot fi invocate din oficiu de către instanță, a se vedea **I. Deleanu**, op. cit., p. 208.

În primul rând, prezintă caracter de noutate procedura prealabilă scrisă, prevăzută la art. 471 C. pr. civ. și pentru faza apelului, rolul acesteia fiind acela de a se ajunge la fixarea primului termen de judecată numai la momentul la care părțile au cunoștință de pretențiile și apărările adversarului și la scurtarea duratei de soluționare a apelului, prin stabilirea unui număr redus de termene în ședință publică.

De menționat este faptul că deși intenția inițială a legiuitorului a fost aceea ca pregătirea dosarelor de apel să fie făcută de către instanța a cărei hotărâre se atacă (deși conform Legii nr. 2/2013¹, O.U.G. nr. 62/2015² și O.U.G. nr. 95/2016³, s-a prevăzut că dispozițiile Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, republicată, privitoare la pregătirea dosarelor de apel de către instanța a cărei hotărâre se atacă se va aplica numai proceselor pornite începând cu data de 1 ianuarie 2019, prorogându-se momentul la care se vor aplica prevederile Codului de procedură civilă din această perspectivă), la acest moment, conform prevederilor art. 471¹ C. pr. civ., introdus prin Legea nr. 310/2018, se stipulează în mod explicit că pregătirea judecării apelului se va face de către instanța de apel, renunțându-se, în opinia noastră în mod nejustificat, la ideea inițială.

De amintit sunt și dispozițiile art. 457 C. pr. civ., astfel cum acestea au fost modificate prin Legea nr. 138/2014⁴, respectiv prin Legea nr. 310/2018⁵, în special alin. (3) și (4), care au caracter de noutate.

Dacă până la intrarea în vigoare a noului Cod de procedură civilă soluția adoptată atât de doctrină, cât și de jurisprudență, în aplicarea principiului constituțional al legalității căilor de atac, era în sensul că hotărârea judecătorească este supusă numai căilor de atac prevăzute de lege, în condițiile și termenele stabilite de către aceasta, indiferent de mențiunile din dispozitivul hotărârii, părțile neputându-se prevala de eventualele mențiuni greșite din cuprinsul hotărârii, noul Cod de procedură civilă, implementându-l explicit prin art. 457, înțelege totodată să atenueze forța acestuia, în favoarea părților.

Astfel, alin. (3) al art. 457 prevede că dacă instanța respinge ca inadmisibilă calea de atac neprevăzută de lege, exercitată de partea interesată în considerarea mențiunii inexacte din cuprinsul hotărârii cu privire la calea de atac, hotărârea

¹ Publicată în M. Of. nr. 89 din 12 februarie 2013.

² Publicată în M. Of. nr. 964 din 24 decembrie 2015.

³ Publicată în M. Of. nr. 1009 din 15 decembrie 2016.

⁴ Publicată în M. Of. nr. 753 din 16 octombrie 2014.

⁵ Publicată în M. Of. nr. 1074 din 18 decembrie 2018.

pronunțată de instanța de control judiciar va fi comunicată din oficiu tuturor părților care au luat parte la judecata în care s-a pronunțat hotărârea atacată, de la data comunicării începând să curgă termenul pentru exercitarea căii de atac prevăzute de lege.

În mod evident, intenția legiuitorului, prin introducerea acestor prevederi, a fost aceea de a pune partea la adăpost de consecințele grave pe care le poate genera formularea unei căi de atac neprevăzute de lege, dar numai în situația în care partea a procedat astfel pentru că a acordat credibilitate mențiunii inexacte din cuprinsul hotărârii judecătorești atacate, referitor la calea de atac¹.

Prin Legea nr. 138/2014, de modificare a Codului de procedură civilă, a fost introdus alin. (4) al art. 457, care oferă o rezolvare mai practică în cazul în care nu a fost declarată calea de atac prevăzută de lege împotriva hotărârii atacate, similară celei care era folosită în practică conform vechiului Cod de procedură civilă. În cazul în care instanța dispune recalificarea căii de atac, de la data pronunțării încheierii, pentru părțile prezente, sau de la data comunicării încheierii pentru părțile care au lipsit, va curge un nou termen pentru declararea, sau după caz, motivarea căii de atac prevăzute de lege. Și de această dată, partea care declară în mod greșit calea de atac, este protejată de eventualele consecințe care pot fi generate astfel, punându-i-se la dispoziție un nou termen pentru a declara calea de atac prevăzută de lege sau pentru a o motiva.

Referitor la alin. (4) al art. 457 C. pr. civ., în doctrină a fost exprimată și opinia în sensul că aplicabilitatea acestuia este mai largă decât cea a alin. (3), fiind avută în vedere nu numai situația în care calea de atac este greșit declarată în considerarea mențiunii inexacte din cuprinsul hotărârii atacate, ci și situația în care calea de atac este greșit denumită din cauza neștiinței sau lipsei de pregătire a părții, alin. (4), spre deosebire de alin. (3) al art. 457, fiind aplicabil și în cazul căilor de atac de retractare, iar nu doar a celor de reformare².

¹ Sub imperiul vechiului Cod de procedură civilă, deși practica judiciară admitea posibilitatea recalificării căii de atac indicate în mod greșit de către parte, în cazul recursului, care sub sancțiunea nulității trebuia motivat înăuntrul termenului de recurs, în cele mai multe situații recursul era anulat ca nemotivat sau tardiv motivat, numai izolat dispunându-se repunerea părții în termenul de motivare a căii de atac în cazul în care calea de atac a fost declarată greșit, în considerarea mențiunii inexacte din cuprinsul hotărârii atacate.

² A se vedea, în acest sens, **G. Boroș, M. Stancu**, *Drept procesual civil*, vol. 2, *Judecata în căile de atac. Proceduri speciale, Executarea silită*, ed. a 6-a revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2023, p. 16.

Având în vedere modul de formulare al alin. (3) și (4), opțiunea în ceea ce privește modalitatea de a proceda în cazul în care se constată această ipoteză aparține instanței de judecată, care va trebui să aleagă între a face aplicarea dispozițiilor alin. (3), fie a dispozițiilor alin. (4) ale art. 457 C. pr. civ., ținându-se cont evident de sfera de aplicare a celor două texte, astfel cum rezultă din analiza făcută anterior.

În mod evident, o altă problemă care se pune raportat la dispozițiile art. 457 C. pr. civ. este aceea a situației în care denumirea căii de atac este corectă, dar calea de atac nu este declarată în termenul prevăzut de lege, fie din cauza mențiunii inexacte din cuprinsul hotărârii atacate, fie din cauza neștiinței sau lipsei de pregătire a părții.

Deși aceasta nu a fost reglementată inițial în mod explicit de către legiuitor, art. 457 C. pr. civ. având în vedere numai situația denumirii greșite a căii de atac, iar nu și situația altui termen decât cel prevăzut de lege pentru declararea căii de atac sau situația în care s-a avut în vedere în mod greșit momentul de la care începe să curgă termenul de exercitare a căii de atac, în doctrină au fost propuse soluții de rezolvare a acestui gen de situații¹.

Ulterior, prin Legea nr. 310/2018, a fost corectată această omisiune, forma modificată a alin. (2) al art. 457 C. pr. civ., stipulând că indicarea în mod greșit de către instanță a termenului pentru exercitarea căii de atac constituie cauză de repunere în termen din oficiu a căii de atac exercitate cu respectarea indicației greșite a instanței.

O altă noutate a noului Cod de procedură civilă constă în reglementarea în mod expres a posibilității declarării căii de atac **numai împotriva considerentelor** hotărârii prin care s-au dat dezlegări unor probleme de drept ce nu au legătură cu judecata aceluși proces sau care sunt greșite, ori cuprind constatări de fapt care prejudiciază partea (art. 461 C. pr. civ.).

Un ultim aspect care se impune a fi punctat este cel privind soluțiile care pot fi pronunțate de către instanța de apel.

¹ În acest sens, a se vedea: **G. Boroș, M. Stancu**, *Drept procesual civil*, Ed. Hamangiu, București, 2015, p. 585; **M. Tăbârcă**, *Drept procesual civil*, vol. III, Ed. Universul Juridic, București, 2014, p. 14 – soluția sugerată în această situație fiind aceea a recurgerii de către parte la instituția repunerii în termen, repunerea în termen neputând fi dispusă din oficiu de către instanță.

Și din acest punct de vedere, noul Cod de procedură civilă oferă o soluție mai amplă, dându-se astfel eficiență caracterului devolutiv al apelului, încercându-se cuprinderea în dispozițiile art. 480 C. pr. civ. a tuturor soluțiilor posibile care pot fi pronunțate de către instanța de apel.

Alin. (1) și (2) ale art. 480 C. pr. civ. prefigurează soluțiile care pot fi pronunțate de către instanța de apel, următoarele alineate ale art. 480 detaliind situațiile și soluțiile care pot fi pronunțate în calea de atac a apelului.

Ceea ce este de subliniat din punctul de vedere al soluțiilor pe care le poate pronunța instanța de apel este faptul că regula instituită de noul Cod de procedură civilă este aceea a judecării fondului de către instanța de apel, astfel cum rezultă din prevederile alin. (3) al art. 480 C. pr. civ. Aceasta chiar și în situația în care prima instanță a soluționat în mod greșit cauza fără a intra în cercetarea fondului sau judecata s-a făcut în lipsa părții, care nu a fost legal citată, instanța de apel anulând hotărârea atacată și evocând fondul, instituindu-se astfel o excepție de la principiul dublului grad de jurisdicție. Numai în cazul în care părțile solicită în mod expres trimiterea cauzei spre rejudecare primei instanțe (sau altei instanțe egale în grad cu aceasta din aceeași circumscripție) se va proceda în acest sens, și în această situație prevăzându-se în mod expres faptul că **trimiterea cauzei spre rejudecare poate fi dispusă o singură dată în cursul procesului.**

În ceea ce privește situațiile în care cauza poate fi trimisă spre rejudecare, acestea sunt limitativ prevăzute de lege. Dacă în ceea ce privește nelegala citare a părților situația este clară, în ceea ce privește nejudicarea fondului, pot fi făcute anumite precizări. Astfel, se constată că sintagma „cercetarea fondului”, din vechiul Cod de procedură civilă, a fost înlocuită cu sintagma „judecata fondului”, tocmai pentru a se evita astfel interpretările exagerat de largi date acestei sintagme în practică, în vederea adoptării soluției de trimitere a cauzei spre rejudecare, numai în situația în care instanța a soluționat greșit cauza în temeiul unei excepții procesuale putându-se vorbi de necercetarea fondului și, în consecință, despre posibilitatea trimiterii cauzei spre rejudecare primei instanțe, dacă părțile au optat în acest sens.

Rațiunea instituirii acestei reguli, prefigurate de altfel prin modificările aduse vechiului Cod de procedură civilă prin Legea nr. 202/2010, este una evidentă, aceea de evitare a tergiversării soluționării cauzelor, respectându-se astfel dezideratul soluționării cauzelor într-un termen rezonabil, deziderat care este explicit avut în

vedere de noul Cod de procedură civilă, constituind unul dintre principiile fundamentale ale procesului civil (art. 6)¹.

În ceea ce privește celelalte soluții prevăzute de art. 480 C. pr. civ., nu se impun decât câteva precizări suplimentare, reglementarea fiind suficient de precisă.

Astfel, alin. (4) și (5) ale art. 480 C. pr. civ. prevăd soluția pe care instanța de apel o poate pronunța în cazul în care se constată că prima instanță a fost necompetentă, **necompetența fiind invocată în condițiile legii, respectiv în termenele și condițiile prevăzute de art. 130 C. pr. civ., numai necompetența generală a primei instanțe fiind admisibil a fi invocată pentru prima dată prin cererea de apel.** În această ipoteză, instanța de apel anulează hotărârea atacată, trimitând cauza spre judecare instanței competente sau altui organ cu activitate jurisdicțională competent, sau după caz, respinge cererea ca inadmisibilă, în cazul în care cererea este de competența unui organ fără activitate jurisdicțională, în doctrină² arătându-se că în situația în care cererea este de competența unei instanțe străine, aceasta va fi respinsă ca nefiind de competența instanțelor române, făcându-se în temeiul art. 482 C. pr. civ. aplicarea art. 132 alin. (4) C. pr. civ., chiar dacă aceasta nu este prevăzută expres de art. 480 C. pr. civ. Evident că în cazul în care instanța de apel constată că ea are competența să judece în primă instanță, după anularea hotărârii atacate va judeca în fond.

Alin. (5) al art. 480 C. pr. civ. prevede soluția care poate fi pronunțată de către instanța de apel în cazul în care se constată vreun alt motiv de nulitate a hotărârii atacate, decât cel privind necompetența primei instanțe, în această situație soluția fiind tot aceea de anulare a hotărârii primei instanțe, instanța de apel procedând însă la judecarea cauzei pe fond, dacă prima instanță a judecat în fond.

¹ Pentru explicații suplimentare în acest sens, a se vedea **Gh.L. Zidaru**, *Noua reglementare a apelului în Proiectul de lege privind Codul de procedură civilă*, în *Curierul Judiciar* nr. 9/2009, suplimentul gratuit.

² **G. Boroi, M. Stancu**, *op. cit.*, p. 628; **V.M. Ciobanu**, în *Noul Cod de procedură civilă comentat și adnotat*, V.M. Ciobanu, M. Nicolae (coord.), vol. I, Ed. Universul Juridic, București, 2013, p. 1094.

CAPITOLUL I

LEGALITATEA CĂII DE ATAC

1.1.1. Principiul legalității căilor de atac

Codul de procedură civilă, art. 457

Potrivit art. 457 alin. (1), (3), (4) C. pr. civ., hotărârea judecătorească este supusă numai căilor de atac prevăzute de lege, în condițiile și termenele stabilite de aceasta. Dacă instanța respinge ca inadmisibilă calea de atac neprevăzută de lege, exercitată de partea interesată în considerarea mențiunii inexacte din cuprinsul hotărârii cu privire la calea de atac, hotărârea pronunțată de instanța de control judiciar va fi comunicată din oficiu, tuturor părților care au luat parte la judecată în care s-a pronunțat hotărârea atacată. De la data comunicării începe să curgă, dacă este cazul, termenul pentru exercitarea căii de atac prevăzute de lege. Atunci când instanța dispune recalificarea căii de atac, de la data pronunțării încheierii, pentru părțile prezente, sau de la data comunicării încheierii, pentru părțile care au lipsit, va curge un nou termen pentru declararea sau, după caz, motivarea căii de atac prevăzute de lege.

Prin decizia nr. 19/2016 pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul competent să judece recursul în interesul legii, s-a stabilit că dispozițiile art. 457 alin. (4) C. pr. civ. nu sunt aplicabile dacă partea exercită o cale de atac neprevăzută de lege, diferită de cea corect menționată în dispozitivul hotărârii atacate.

*(C. Ap. București, s. a VIII-a cont. adm. fisc.,
dec. civ. nr. 2 din 10 ianuarie 2024¹)*

¹ Sursă: <https://www.rejust.ro/juris/396d2gdde>.

(...)

Curtea pune în discuție excepția de inadmisibilitate a apelului, invocată de intimații-pârâți Consiliul Local al Sectorului 4 București și Unitatea Administrativ Teritorială Sectorul 4 al Municipiului București prin întâmpinare.

Intimatele-pârâte, prin avocat, arată că prezenta cauză reprezintă o acțiune în contencios administrativ și, prin urmare, sunt aplicabile dispozițiile Legii nr. 554/2004, iar potrivit dispozițiilor art. 20, hotărârea pronunțată în primă instanță poate fi atacată cu recurs, și nu cu apel. Prin urmare, apelanta-reclamantă a încălcat dispozițiile prevăzute de art. 457 C. pr. civ., referitoare la legalitatea căii de atac.

Totodată, invocă Decizia RIL nr. 19/2016, potrivit căreia neexercitarea căii de atac prevăzută de lege și care a fost menționată corect în dispozitivul hotărârii atacate atrage respingerea ca inadmisibilă a cererii.

Instanța de control judiciar nu poate recalifica cererea, potrivit art. 457 alin. (4) C. pr. civ., având în vedere că instanța de fond a menționat în cuprinsul dispozitivului calea de atac ce poate fi exercitată.

Pentru aceste considerente, intimatele-pârâte, prin avocat, solicită respingerea apelului, ca inadmisibil.

Intimatele-pârâte, prin consilier juridic, pun aceleași concluzii de admitere a excepției de inadmisibilitate.

Apelanta-reclamantă, prin mandatar, solicită respingerea excepției de inadmisibilitate, având în vedere că, din eroare, a menționat calea de atac a apelului, prezenta cerere fiind, de fapt, recurs.

Dispozițiile art. 457 C. pr. civ. au aplicabilitate și în ipoteza în care partea din neștiință denumeste eronat calea de atac formulată, deși în hotărârea atacată a fost menționată corect. Astfel, instanța poate recalifica calea de atac, în mod corect, ca fiind recurs.

Curtea rămâne în pronunțare asupra excepției de inadmisibilitate a apelului.

CURTEA

(...)

Asupra excepției inadmisibilității apelului, inclusiv în raport de concluziile susținute de reprezentanții tuturor părților de la termenul de judecată din data de 10.01.2024, Curtea reține următoarele: